

Over het ontwerp auteurscontractenrecht

Het voorontwerp beoogt de onderhandelingspositie van auteurs ten opzichte van de exploitanten van hun werk te verbeteren. Dit is nodig, omdat er helaas buitengewoon veel contracten in omloop zijn die een overheidsingrijpen rechtvaardigen. Het gaat hier niet om bescherming die overeenkomt met de bescherming van werknemers, zoals Koelman in zijn artikel betoogt. Het gaat om een poging tot herstel van een 'level playing field', het betreft hier immers, zoals Koelman al zegt, ondernemers onderling. Zo'n 'level playing field' ontbreekt in de praktijk, en daar is dit wetsontwerp op geschreven. Een individuele auteur heeft steun in de rug nodig als hij tegenover zijn steeds groter groeiende exploitant zit.

Literaire schrijvers en vertalers hebben het nog niet zo slecht. Dat komt doordat de Literaire Uitgevers Groep (LUG) en de schrijversvereniging VvL modelcontracten overeen zijn gekomen. Het zou goed zijn, en dat is een belangrijk doel van het ontwerp, als er meer modelcontracten tot stand zouden komen. De kans op een eerlijkere overeenkomst tussen partijen is groter als representatieve verenigingen, die expertise in huis kunnen halen, met elkaar in onderhandeling treden. Dat is geen ideale situatie. Het mooiste zou zijn als partijen onderling tot een voor beide goed resultaat konden komen. Met name door marktconcentratie is het echter steeds moeilijker om als individu te onderhandelen over uitgeefvoorwaarden. Al moeten we beseffen dat dit niet uitsluitend te wijten is aan de machtsposities van partijen, maar ook aan een gebrek aan ondernemersvaardigheden van auteurs. Waar Koelman vreest voor het in dienst nemen van de auteur acht ik die kans miniem, ten eerste omdat het ondernemersbesef bij de auteur steeds verder doordringt en auteurs zeer gesteld zijn op hun zelfstandigheid. Ten tweede omdat uitgevers niet zitten te wachten op tijdelijke dienstverbanden en bijbehorende arbeidsrechtelijke zorgen.

Een ander belangrijk voorstel luidt dat een gezamenlijk gedragen voorstel tot vergoeding voor auteursrecht door OCenW kan worden bestempeld als 'billijk'. Dit voorstel komt - deels - tegemoet aan een probleem waar de VvL een paar jaar geleden tegenaan liep: de NMa achtte het vertaaltarief in strijd met de Mededingingswet. Het voorstel lost het probleem niet op. Adviezen over honoraria blijven onmogelijk, er is geen oplossing voor de situatie waarin geen overeenstemming tussen partijen wordt bereikt of voor wanneer er geen onderhandelpartner is.

Koelman is geen voorstander van een auteursrecht dat daadwerkelijk aan de auteur toebehoort. Hij gebruikt woorden als 'draconisch' en 'dramatisch'. De meest in het oog springende maatregel: geen overdracht aan de exploitant maar een licentie is in het boekenvak volstrekt gangbaar, althans wanneer het modelcontract wordt gebruikt. Zowel bij schrijvers als vertalers. Al wordt in het geval van vertalers vaak een onderscheid gemaakt tussen literaire en niet-literaire, waarbij de laatsten veelal gedwongen worden hun auteursrecht over te dragen. Voor hen is de onmogelijkheid van overdracht een belangrijke verbetering.

De termijn van vijf jaar is inderdaad nieuw, maar ook al gebruikelijk in het boekenvak. De uitgever wordt hierdoor extra gestimuleerd om binnen die tijd een goede exploitatie te verrichten. Indien hij dat doet, heeft een auteur geen enkele reden om te vertrekken. En dat is natuurlijk de kern van het voorstel, niet het onmogelijk maken van het werk van de uitgever, of hem zijn investeringen niet te laten terugverdienen. Daar is niemand bij gebaat.

Een belangrijke drijfveer voor het voorontwerp, overigens niet in de toelichting genoemd, is het stimuleren van digitale exploitatie. Ook het boekenvak verandert hierdoor. Auteurs ontdekken hoe zij hun werk voor de iPad geschikt kunnen maken, uitgevers blijven hierin achter. In dat licht is meer vrijheid in de keuze voor een bepaalde exploitant van belang. Koelmans vrees dat uitgevers minder geld overhouden om onbekende auteurs uit te geven is onzinnig in een tijd waarin uitgeven allang niet meer is voorbehouden aan de uitgever van papieren werk.

Over het algemeen zijn de makers, waaronder schrijvers en vertalers, te spreken over het wetsontwerp. Maar enige suggesties voor verbetering maken we nog graag kenbaar aan de wetgever.

*Janne Rijkers, Vereniging van Letterkundigen
Boekblad, augustus 2010*